

med Hensyn til den anden Betingelse, som Grundloven opstiller, nemlig at der skal gives „fuldstændig Erstatning“. Dette er jo Grundlovens egne Ord, og der maa lægges saa meget større Vægt derpaa, som det netop er med velberaad Hu, man satte „fuldstændig“ ind i Modsetning til det Ord, som stod i Grundlovsudkastet, nemlig en „tilsvarende Erstatning“, hvilket man ikke fandt var præciseret skarpt nok eller betegnede det, man vilde have frem, nemlig den fuldstændige Erstatning. Stiller da nu dette Lovforslag en fuldstændig Erstatning i Udsigt? Nei ingenlunde. Skulde Erstatningen have været fuldstændig, saa maatte der have staaet saaledes: Overtages det af Staten, saa maa der gives en Erstatning, der svarer til den fulde Værdi, som Godset har for Besidderen under Hensyn til de Baand, der hvile paa samme. Thi at der naturligtvis ved Burdering skal tages Hensyn til de Baand, der hvile paa Godset, er jo en Selvfølge. Dette er Noget, som jeg selvfølgelig ikke har den fjerneste Indvending at gøre imod. Der maa tages Hensyn til det Baand, der ligger i Fæstetvangen, og for Fæstegodsets Vedkommende maa der vel ogsaa yderligere — hvorledes man end forstaa Loven af 21de Juni 1854 — tages Hensyn til, at Fideikommissbesidderne ikke uden Bevilling kunne sælge til Andre end til Fæsterne og deres Efterladte. Det er ganske vist, at Loven af 21. Juni 1854 er meget slet affattet, idet der deri staaer de „nuværende“ Fæstere og de „nævnte“ Fæstere's Efterladte, men det maa antages, at dette er en Inkurie. Det er idetmindste de Flestes Mening, og hvorledes man end læser det, hvad enten man læser de „nuværende“ Fæstere, eller man ikke læser de „nuværende“ Fæstere, enten man stryger dette Ord eller ikke, saa er det dog sikkert, at der ikke habes nogen Ret for Fideikommissbesidderne til uden Bevilling at sælge til Andre end til Fæstere og deres Efterladte. Jeg siger altsaa, at til disse Baand skal der ganske vist tages Hensyn, men, hvad er det nu, som man har sat ind her? „En Erstatning, der svarer til den Indtægt, som en billig tænkende Besidder maa antages efter Skik og Brug at kunne have af saadant Fæstegods, under Hensyn til de paa samme hvilende Baand.“ Hvad er dette for en Bestemmelse? Disse Udtryk ere jo i høj Grad uklare, og hvad i Alverden har dog Besidderens Billigtænkten at gøre med Spørgsmaalet om, hvad der er hans Ret, i Tilfælde af at man tager Eiendommen fra ham? Hans Billigtænken har jo aldeles Intet at stifte dermed. Den Omstændighed, at Lehnbesidderne have været billig tænkende med Hensyn til at sælge — og det ind-

vømmer jeg fuldstændig, at de i Reglen have været — saalænge som Salget skete ad Frivillighedens Bei, kan dog umulig paaberaabes imod dem som en Grund til, at de skulde lide et Tab, naar man tog Eiendommen fra dem mod deres Villie. Det kan ikke paaberaabes som en Grund til at nedsatte den Erstatning, som de have Krav paa, naar man tager Godset fra dem imod deres Villie. Den Mand, som er billigtænkende, naar han selv handler, og Handlen sker ad Frivillighedens Bei, bliver dyrtænkende, naar man vil tage det fra ham imod hans Villie. Det er aldeles uberettiget at ville gjøre den Billighed, som har været udvist, til Maalestof for, hvad der er Lehnbesiddernes Ret, naar man tager Eiendommen fra dem imod deres Villie. Fra dette Synspunkt set maa jeg altsaa ogsaa finde, at dette Lovforslag kræver Grundlovens Forkrifter om Betingelserne for ufrivilligt Salg.

Jeg har hidtil dvælet ved det, som jeg antager er Hovedbestemmelsen i Lovforslaget, og det, som Lovforslaget væsentligst beskæftiger sig med, nemlig Fideikommissgodser. Lovforslaget angaar imidlertid ogsaa „Stiftelser og deslige juridiske Personer“. For saavidt nu disse Stiftelser ere private Stiftelser, som ikke falde ind under Loven af 24de April 1860, saa gjælder jo med Hensyn til dem væsentlig noget Sagenende som det, jeg har udtalt angaaende Fideikommissgodser. Vigejom jo Alle i 1860 erkjendte, at man ingenlunde burde inddrage disse private Stiftelser under hin Lovs Forkrifter, og at man ikke burde bestemme, at de tvungent skulde sælge deres Fæstegods, saaledes antager jeg ogsaa, at man fremdeles bør stille sig paa samme Maade, og at der er saa meget mindre Grund til at stille sig anderledes, end man tidligere har gjort, som det ikke er mig bekendt, at der fra de private Stiftelsers Side har været vist Uvillighed til at sælge deres Fæstegods; tvertimod har det Modsatte været Tilfældet, og forsaavidt angaar de private Stiftelser, maa altsaa væsentlig de samme Betragtninger gjøres gjældende som dem, jeg har gjort gjældende med Hensyn til Fideikommissjer. Det synes imidlertid, som om man ogsaa vil tage de offentlige Stiftelser med her, idet Lovforslaget jo handler om Stiftelser i det Hele taget, og jeg vil da spørge, i hvilket Forhold dette Lovforslag er tænkt at skulle staa til Bestemmelserne i Loven af 24de April 1860. Der var nævnt i Bestemmelserne med Hensyn til de der omhandlede Stiftelser, at Fæstegodset skulde overgaa til Arvefæste efter den Burdering, som skulde ske efter den nævnte Lov, og derefter skulde, naar man havde udfun-